

Историк библиотечного дела

(К 80-летию Нины Михайловны Березюк)

Коллектив Центральной научной библиотеки (ЦНБ) Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина сердечно поздравляет со славным юбилеем кадрового сотрудника Нину Михайловну Березюк и желает юбиляру крепкого здоровья, счастья, дальнейших успехов в развитии библиотековедения и новых открытий.

Нина Михайловна Березюк – известный украинский библиотековед. Ей принадлежит около 150 работ, в том числе четыре книги, тематика которых связана с историей Каразинского университета и его научной библиотеки.

Н. М. Березюк (в девичестве Мурашкова) родилась 9 июня 1935 года в Харькове. После окончания школы поступила на библиотечное отделение Харьковского техникума подготовки культпросветработников, которое окончила в 1953 году. Работала библиотекарем в библиотеке Харьковского авиационного института на должности помощника библиотекаря, позже – библиотекарем в Харьковской государственной научной медицинской библиотеке. В 1955 году уехала по месту службы мужа-военнослужащего.

В 1958 году окончила заочное отделение Харьковского государственного библиотечного института (ныне Харьковская государственная академия культуры) по специальности библиотекарь-библиограф высшей квалификации. В том же году была зачислена на должность заведующей библиотекой Дебреценского гарнизонного Дома офицеров Советской Армии (Венгрия). В 1960 году переехала в Харьков в связи с переводом мужа на новое место службы. Здесь в 1960-1962 годах работала заведующей передвижным фондом, позже – заведующей абонементом библиотеки ДК строителей имени М. Горького.

В 1962 году пришла работать в Центральную научную библиотеку Харьковского университета имени

А. М. Горького и вскоре стала заведующей отделом комплектования.

В 1969 году Н. М. Березюк занимает пост директора Дома ученых города Харькова, активно содействует развитию научной и культурно-массовой работы учреждения. В 1975 году Нине Михайловне предложена должность проректора по заочному обучению Харьковского государственного института культуры. В этом вузе она проработала до 1991 года. В 1992 году, спустя 30 лет после ее первого прихода в ЦНБ, Н. М. Березюк возвращается в Центральную научную библиотеку Харьковского государственного университета (ныне Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина), где и продолжает работать по сей день. С этого момента начинается ее путь историка библиотечного дела.

В библиотеке ею был создан Музей трудов ученых ХГУ, которому Н. М. Березюк посвятила ряд публикаций. В этот же период проявился и ее талант историографа, она собирает материал по истории Центральной научной библиотеки университета с последующей подготовкой юбилейного издания. Теперь, спустя два десятилетия, можно сказать, что многолетние изыскания Н. М. Березюк продвигались в следующих направлениях: изучение истории библиотеки Харьковского университета, жизни и творческого наследия сотрудников ЦНБ, жизненного пути и вклада в развитие науки основателя Харьковского университета В. Н. Каразина; его родственников и потомков, реконструкция родословной В. Н. Каразина, освещение жизни и творчест-

ва выдающихся деятелей библиотечного дела, а также известных ученых – выпускников Харьковского университета, внесших значительный вклад в библиотечное дело и в библиографирование литературы; изучение вопросов библиотечного образования. Особенное внимание было уделено биографии и творческому пути К. И. Рубинского.

Занимаясь сбором материалов и написанием труда по истории Центральной научной библиотеки Харьковского университета, Нина Михайловна подступала к созданию большого труда в несколько этапов. По крупицам собирая сведения о белых пятнах в истории ЦНБ, она стала публиковать статьи в библиотечных и краеведческих изданиях: «Пам'ять, час, люди: (Невідомі сторінки з історії Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. В. Н. Каразіна)» («Королєнківські читання, 2002; Харків, 2002»), «Під дамокловим мечем реформи: [Бібліотека Харківського університету під час реформ вищої школи у 20-30-ті рр. XX ст.]» (Студії з архівної справи та документознавства, К., 2003, т. 10), «Будем помнить: (О судьбе библиотеки Харьковского университета в годы Великой Отечественной войны)» (Библиотековедение, 2003, № 3), «Бібліотекарі імператорського Харківського університету: історія в обличчях» (Королєнківські читання, 2005; Харків, 2005), «Центральної наукової бібліотеки Харківського університету – 200 лет» (в соавт.; Вестн. Библ. Ассамблеи Евразии, 2005, № 3) и многие другие.

Следующим этапом обобщения материалов явилась глава в книге «Очер-

ки истории вузовских библиотек г. Харькова” (под общ. ред. В. И. Астаховой, науч. ред. Н. М. Березюк) под названием “Дорога длиной в 200 лет: Центральная научная библиотека Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина” (Харьков, 2001). Очерк Нины Михайловны специалисты назвали одним из лучших в книге [3].

А в 2006 году вышла отдельным изданием книга “Библиотека Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина за 200 лет (в соавт.; Харьков, 2006). Это юбилейное издание, по словам известного библиотековеда, ведущего сотрудника Российской государственной библиотеки А. Л. Дивногорцева, “являет собой своего рода историческую панораму создания, становления и развития библиотеки Харьковского университета, которую, несомненно, украсили многочисленные фактографические данные, нередко касающиеся двухвековой истории самого университета” [2, с. 82].

Многие публикации Нины Михайловны посвящены выдающемуся библиотековеду, директору университетской библиотеки Константину Ивановичу Рубинскому. Перу Н. М. Березюк принадлежат две книги о нем. Первая – библиографический очерк “Бібліотекознавець К. І. Рубинський (1860-1930)”, состоящий из очерка “К. І. Рубинський і його доба” и библиографического указателя. Во второй книге – “К. І. Рубинський: бібліотекар, бібліотековед, бібліограф (1860-1930)” – помимо развернутого биографического очерка (около ста страниц) и библиографического указателя, помещен ряд наиболее важных статей библиотековеда, поданных репринтным способом. Эти два издания способствуют более углубленному изучению наследия Рубинского, еще век назад выдвинувшего идеи развития библиотечного дела,

важные и по сей день. Главная из них: привлечь внимание государства к развитию библиотек, как к основе его культурного и научного развития.

Еще одна книга Нины Михайловны “Неизвестный В. Я. Джунковский: ректор Харьковского университета 1821-1826 гг.”, освещает жизненный и творческий путь ректора университета Василия Яковлевича Джунковского. Два года он совмещал ректорство и работу в библиотеке и создал ее первые каталоги книг. В издание включен библиографический указатель трудов ученого и литературы о нем, составленный Н. М. Березюк, а также в приложении к книге воспроизведены репринтным способом наиболее важные его труды.

Другие публикации Нины Михайловны посвящены известному историку Д. И. Багалю, принимавшему активное участие в деятельности библиотеки, его дочери, О. Д. Багалеи-Татариновой, директору ЦНБ и библиотековеду Н. Я. Фридьевой, известному библиографу второй половины XX века М. Г. Швалбу и другим. В ряде публикаций Н. М. Березюк освещает деятельность выпускников Харьковского университета, ставших не только выдающимися учеными, но и библиографами: филолога, профессора Харьковского университета И. И. Срезневского, историка и географа П. И. Кеппена, этнографа М. Ф. Комарова. Воспитанниками Харьковского университета были известный библиотековед и библиограф, занимавший высокие должности в библиотечных учреждениях Украины, А. А. Майборода, первый директор бывшей Государственной библиотеки СССР имени В. И. Ленина В. И. Невский, репрессированный и расстрелянный в 1937 году. “Кожна з її праць, – писали известные харьковские библиотековеды Н. М. Кушнарченко и А. А. Соляник, – це важлива подія у вітчизняному бібліотекознавстві

й історіографії бібліотечної справи” [4].

Плодотворные разработки Н. М. Березюк были по достоинству оценены: она неоднократно награждена грамотами библиотеки и университета в 1999 году. Нина Михайловна становится лауреатом, утвержденной в университете премии имени К. И. Рубинского. В 2002 году награждена знаком Министерства образования и науки Украины “Відмінник освіти України”. В 2004 году Харьковское зональное методическое объединение библиотек высших учебных заведений III-IV уровня аккредитации признало ее победителем в зональном конкурсе “Библиотекарь года”. В 2010 году Н. М. Березюк награждена медалью имени В. Н. Каразина. В 2011-м – Почетным знаком Украинской библиотечной ассоциации “За вклад в бібліотекознавство”.

Все творческие исследования Нины Михайловны нашли отражение в библиографическом указателе, посвященном 70-летию Н. М. Березюк [1]. В настоящее время к 80-летию Нины Михайловны выходит новый указатель, охвативший весь период ее творческой деятельности, включая последние десять лет. В нем наиболее полно будут представлены и публикации, посвященные ее деятельности как библиотековеда и библиографа.

Уважаемая Нина Михайловна!

Искренне поздравляем вас – неизменного автора интереснейших публикаций нашего издания, позволяющих открывать неизвестные исторические факты развития библиотек и жизни крупнейших библиотековедов – с юбилеем! Примите пожелания крепкого здоровья и многолетней творческой деятельности.

Коллектив редакции журнала “Бібліотечний форум України”

Литература

1. Библиотековед Нина Михайловна Березюк: библиограф. указ./сост. В. Д. Прокопова, С. Б. Глибицкая; вступ. ст. В. Г. Мохонько; науч. ред. С. И. Посохов; библиогр. ред. Ю. Ю. Полякова; под ред. И. Г. Левченко. – Харьков : ЦНБ ХНУ, 2005. – 20 с.; 4 с.: ил. – [(Сер. “Лауреаты премии имени К. И. Рубинского”)].
2. Дивногорцев, А. Л. Книга о старейшей университетской библиотеке Украины : [рецензія]/А. Л. Дивногорцев//Вестн. Библ. Ассамблеи Евразии. – 2007. – № 4. – С. 82-86. – Рец. на кн.: Библиотека Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина за 200 лет/Березюк Н. М., Левченко И. Г., Чигринова Р. П. – Харьков : ЧП Тимченко А. Н., 2006. – 390 с.: ил. с. 82.
3. Кушнарченко, Н. М. Вагомий внесок у царину досліджень історії вузівських бібліотек м. Харкова: [рецензія]/Вісн. Харків. держ. академії культури : зб. наук. пр. – Харків, 2002. – Вип. 9. – С. 265-267. – Рец. на кн.: Очерки истории вузовских библиотек г. Харькова/Укр. нар. акад.; [под общ. ред. В. И. Астаховой; науч. ред. Н. М. Березюк]. – Харьков, 2001. – 528 с.
4. Кушнарченко, Н. Відомий український дослідник, педагог, бібліограф: [До 75-річчя Н. М. Березюк]/Н. Кушнарченко, А. Соляник//Бібл. форум України. – 2011. – № 1. – С. 61-63.

Бібліотечний форум

України

Науково-виробниче підприємство "Ідея"

№ 2 2015

25 років існування
НВП "Ідея":
від розквіту до занепаду... С. 2

Бібліотечний форум України

Інформаційний щоквартальний журнал

Заснований у 2003 році
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 7342 від 25.05.2003
Засновник - товариство з обмеженою відповідальністю
"Науково-виробничне підприємство "Ідея"
Головний редактор
Ігор Якобсон
Випусковий редактор
Олена Башун, канд. пед. наук
Набір та верстка
Федора Зубрицького
Коректор Олена Рязанцева

Адреса редакції:

вул. Борисоглібська, 16в/2,
м. Київ, 04070
тел. (044) 425-11-30,
067-625-36-52
e-mail: igor@idea.donetsk.ua;
olenabashun@gmail.com

НВП "Ідея"

<http://www.idea.com.ua/>
Журнал "Бібліотечний форум України"
<http://www.idea.com.ua/forum/>
Передплатний індекс
09923 ISSN 1811-377X

Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів.
Редакція залишає за собою право літературного редагування і скорочення статей.
Рукописні матеріали не рецензуються і не повертаються.
Редакція не завжди поділяє думку авторів.
За зміст рекламних інформаційних повідомлень редакція відповідальності не несе.
У разі передруку посилання на журнал "Бібліотечний форум України" обов'язкове.

© **Бібліотечний форум України**

ЗМІСТ

Сторінка головного редактора Якобсон І. 25 років існування НВП "Ідея": від розквіту до занепаду.....	2
Бібліотекознавство Черкесова І., Картузов К. Бібліотека як інформаційно-культурний центр у часи глобалізації.....	6
Законодавче регулювання галузі культури Калініна Н. Оберегаймо конфіденційність.....	10
Науково-дослідна робота бібліотек Устюжаніна Г., Луговцев Ю. Релігійна та релігієзнавча література в бібліотеках України: читацькі запити.....	13
Управління бібліотекою. Бібліотечний менеджмент Соцков О. Десять пазлів, що допоможуть оновити бібліотеку, запровадити зміни.....	16
Інтернет-технології в бібліотеках Гришко С. Ефективність використання електронних ресурсів бібліотеки Полтавського університету економіки і торгівлі.....	17
Бібліотечно-інформаційні ресурси бібліотек Васильченко М. Допомога у відродженні та поповненні бібліотечних фондів України.....	22
Бібліотечно-бібліографічні ресурси бібліотек Овсійчук Г. Колекція Інституту святого Івана у фондах Наукової бібліотеки Національного університету "Острозька академія".....	24
Бібліотечно-бібліографічне обслуговування Лупіка Л. Сучасні бібліотеки – відкритий простір для освіти, спілкування і дозвілля.....	27
Мережа бібліотек Гречко Г. Мас-медіа та бібліотеки як важливі складові системи соціальних "ліфтів" у суспільстві.....	29
Пасяка Н. У партнерстві і творчості.....	32
Бібліотечна освіта, підвищення кваліфікації Рибачук Н. Волинський регіональний тренінговий центр: діяльність продовжується.....	35
Хоменко І. Тонке мистецтво бібліотечної журналістики.....	38
Шкроботько-Чорна А. 7 складових успіху бібліотек.....	41
Досвід зарубіжних країн Коффман С. Сучасні бібліотеки?.....	43
Українська бібліотечна асоціація Стратегія Української бібліотечної асоціації на 2015-2018 роки.....	50
Співпраця бібліотек і музеїв Мазуркевич А. Взаємодія бібліотек та музеїв України.....	53
Ювілей бібліотек Кравченко О., Лебедюк О., Дікунова О., Авраменко О. Науковій бібліотеці Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ – 85!.....	57
Федорова М. Полтавській обласній універсальній науковій бібліотеці імені І. П. Котляревського – 120 років.....	60
Видатні бібліотекознавці: наукові розвідки Березюк Н. И я завидую себе... (К 120-летию выдающегося библиотековеда, Надежды Яковлевны Фридьевой (1894-1982).....	66
Нові книги в бібліотеках Петренко І. Людина, книга, життя.....	72
Вітаємо ювіляра Історик бібліотечного дела (К 80-летию Нины Михайловны Березюк).....	73
Воронцовська І. Тетяна Мартиненко.....	75
Весняний ювілей!.....	77
Літературна сторінка Павлова М. Спіши, записуйся, читай!.....	78
Посміхніться	79

Концепція журналу базується на багатоплановому висвітленні актуальних проблем роботи бібліотек. Перевага надається проблемним статтям, що розкривають актуальні проблеми окремої бібліотеки, системи бібліотек або в цілому бібліотечної справи. Ми розраховуємо, що з вашою допомогою журнал буде дискусійним клубом для бібліотекарів-практиків.